

פחד דוד

עלון שבועי בענייני פרשת שבוע

אשדוד: רח' האדמו"ר מבעלזא 43 טל. 08-8521527 פקס. 08-6433570
ירושלים: רח' בית וגן 8 טל. 02-6433605 פקס.

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות מנש"ק מורינו ורבינו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן ר' רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן ר' רבי חיים פינטו זיע"א

עלון מס' 669

משכיל לדוד

פרשת חוקת

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבינו דוד חנניה פינטו שליט"א

למלך לא מגלים סודות

כל ענייני הפרה ושריפתה הם כידוע בגדר 'חוק' - מצוה ללא הסבר וטעם המובן לביתנו, ומכל מקום חובתנו לקיימה אף שאיננו מבינים בה ולא כלום. אולם יש לידע כי על אף שאיננו יודעים טעמה, בוודאי שיש לה טעם עמוק ונשגב ולא נמסר אלא למשה רבינו ע"ה. וזה שאמרו "ויקחו אליך פרה אדומה" - דווקא אליך שאתה מבין טעמה.

ואמרו בגמרא (ראש השנה כא:): על הפסוק "בקש קהלת למצוא דברי חפץ וכתוב יושר דברי אמת". ביקש קהלת לידע טעם פרה אדומה עד שיצתה בת קול ואמרה כתוב "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". ורק משה נודע לו טעמה. וזה שאמר "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" והמילים "והיא רחוקה" עולות בגימטריא "פרה אדומה".

ויסוד גדול יש בכך שהגם ששלמה היה החכם מכל האדם, בכל זאת לא השיג את טעמה. הנה 'ה' מלך גאות לבש" והוא מלך הכבוד וכל הכבוד שייך לו, כמו שנאמר "והעושר והכבוד מלפניך". ובורא עולם אסר על האדם לרדוף ולחפש אחר כבוד, לפי שבכך הוא גוזל להקב"ה את תפארתו ויקרתו חלילה, אלא עליו לעשות זאת מאהבה וסוף הכבוד לבוא. דהיינו, יעשה האדם רצון ה' ואם ירצה ה' יחלק הכבוד למי שמגיע לו כבוד. כי ברצונו נתנה וברצונו נטלה. ועל האדם לדעת כי מה שברא הקב"ה תאוה וחשק לכבוד, ותענוג גדול יש לאדם בזה שמכבדים אותו, הוא אך ורק כדי שנדע היאך לכבוד ולהעריך את זולתנו. ולכן תלמידי רבי עקיבא נפטרו משום שלא נהגו כבוד זה בזה, שהרי הכבוד לא נועד לעצמם אלא לכבוד הזולת, ובוהם הם פגמו ולא כיבדו את חבריהם.

ושמעתי מאחד הרבנים שיחיו שאמר שעד כדי כך מגיע עניין ההתרחקות מהכבוד, שגם בעולם הבא יש להתרחק ממידה זו. כמו שכתוב בגמרא (כתובות עז:): על רבי יהושע בן לוי שעלה לגן עדן כשהוא חי, ורצה להיכנס למקומו של רבי שמעון בר יוחאי. וכשדפק על הדלת ענהו רשב"י; מי שם? השיב לו; אני יהושע בן לוי. שאל אותו רשב"י; האם נראתה הקשת בימין או לא? (שכידוע בימי רשב"י לא נראתה הקשת כל ימיו, כיון שבזכותו העולם היה קיים. שאם לא כן היה צריך להיות מבוול מחמת רשעותם והסימן הוא הקשת בענן). ורבי יהושע בן לוי לא רצה להחזיק טובה וכבוד לעצמו ולהשיבו שבאמת לא נראתה הקשת בימיו, אלא השיב לו; כן. אמר לו אם כן אינך ראוי וזכאי ליכנס למקומי בעולם הבא.

והוא פלא פלאים עד היכן צריך להתרחק מן הכבוד ואפילו בגן עדן.

אחרי הודיע אלוקים אותנו את כל זאת, נבין מהו הטעם שנמסר עניין פרה אדומה, דווקא למשה ולא לשלמה. שהרי כל עניין פרה אדומה בא לטהר אדם מטומאה,

וכל הטומאה שבאה על האדם נובעת מהידבקותו בדרך חטאים וביצר הרע. ואדם שרודף גאווה וכבוד, הריהו גורם וממשיך טומאה לעצמו. ועל כן ציוותה התורה ליקח אפר של פרה ולהזותו עליו לרמוז לו שישפיל גאוותו כעפר שאינו מועיל כלום. וכמו שכתוב אצל אברהם אבינו ע"ה (בראשית י"ח כ"ז) "ואנכי עפר ואפר", שלא הסתפק לדמות עצמו לעפר שהרי הוא יכול להצמיח, אלא אפר, שאינו מועיל כלום לעולם. ולכן לוקחים את האפר הזה ומזים על האדם לומר לו שאם יחזור לעצמו וישפיל רוחו, אזי יוכל ליטהר לגמרי. לכן גם כן לוקחים עץ ארז ואזוב ללמד שאם הגביה עצמו כארז ישפיל עצמו כאזוב.

והנה המלך חייב להנהיג עצמו בכבוד ובשררה כמו שנאמר "שום תשים עליך מלך" (דברים י"ז ט"ו). ובפרט שלמה שהייתה מלכותו רבה ועצומה, וכל מלכי תבל שיחרו לפתחו והיה שלום בכל הארצות ואף הכסף והזהב נחשבו כאבנים פשוטות בימי מלכותו, בודאי שמוכרח שיהא בו שמץ ממידת הכבוד ואף אם יברח ממנה. וסוד הפרה ועניינה אינו נגלה אלא לאנשים שמתרחקים לגמרי מן הכבוד ולכן לא נתגלה הדבר לשלמה. מה שאין כן משה רבנו ע"ה אף שגם הוא היה כמלך, אך מכל מקום נהג בענוה ויתירה עד שהקב"ה בעצמו העיד עליו בעצמו "והאיש משה ענו מאד מכל האדם" (במדבר י"ב ג') ולכן סוד פרה אדומה נתגלה רק לו ולא לכל אדם אחר.

ובספר "קול יהודה" להגאון רבי יהודה צדקה זצוק"ל מבאר דברי הגמרא; ביקש שלמה להיות כמשה. יצתה בת קול ואמרה כתוב "יושר דברי אמת ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". דהיינו שלמה ביקש לידע טעם פרה אדומה וסודה כמו שנודע למשה, אבל בשמים לא הסכימו. והרמז שרמזו לו הוא "יושר דברי אמת", דהיינו התורה שהיא דברי אמת כתיב בה (במדבר י"ז ט"ז) "לטמא מעפר שרפת החטאת" עולה ראשי תיבות; למשה. אבל גם כן זה עולה "שלמה" בהיפוך אותיות. ומכל מקום הבת קול אמרה "יושר" דהיינו לקרוא זאת בצורה ישרה, וכך מתקבלים ראשי התיבות "למשה" ולא להפוך האותיות ולדרוש "שלמה".

ועוד אפשר להוסיף ולומר שהפרש בין "משה" לבין "שלמה" הוא האות ל' והיא האות הגבוהה מכל האותיות. וזהו כי שלמה היה מלך, ומלך צריך לנהוג בגבוהות כמו שנאמר (דברים י"ז ט"ו) "שום תשים עליך מלך" - שתהא אימתו עליך. ואף על פי כן בתוך תוכו צריך להיות מך ושפל. ולכן אמרו חז"ל (ברכות לד:): שהמלך בתפילתו כיון שכרע לא זוקף עד סוף התפילה, להורות שפלות יתירה למרות נשיאותו וגדלותו שנוהג בדרך כלל. וכן "מלך" אותיות "מך" ואות ל' הגבוהה מכולם, לרמז על אותן תכונות מנוגדות שצריכות להיות למלך, שמחד - יתנשא במלכותו כמו האות ל' הגבוהה מבין האותיות. ומאידך - יהא "מך" עניו ושפל בתוכו. ואילו משה רבינו ע"ה לא הייתה לו הגבוהות הנדרשת למלך, ולכן לו לבדו נגלה טעם פרה אדומה המרמזת על ענוהו יתירה.

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל ישלח הודעה לכתובת: p@hpinto.org.il <<<

פרשת חוקת ז' תמוז תשע"ג

ירושלים	תל אביב	באר שבע	הדלקת נרות
19:11	19:26	19:26	
20:28	20:31	20:28	מוצאי שבת
21:13	21:03	21:01	רבינו תם

הילולא דצדיקיא

ז - רבי שמחה בונים אלתר	י - רבי דוד חסין
ח - רבי חיים משאש, מו"ס "נשמות חיים"	יא - רבי צבי הירש מזידיטשוב, מו"ס "צבי לצדיק"
ט - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, האדמו"ר מקלויזנבורג	יב - רבי יעקב בן הרא"ש (בעל הטורים)
	יג - רבי אלחנן וסרמן הי"ד, מו"ס "קובץ שעורים"

ניתן להוריד את עלוני פרשת השבוע באתר המוסדות - www.orotpinto.co.il >>>

אמרי חכמים

מה שמרן שליט"א לא זוכר

"אדם כי ימות באהל"
(במדבר יט. יד)

אמר ריש לקיש: אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' (שבת פג.).

הערך העליון של לימוד והבנת התורה, בכל מחיר ובכל מצב, מלווה את עמלי התורה מאז מעמד הר סיני. דורות שלמים של לומדי תורה השליכו אחרי גוים, באהבה, מחמדי עולם והון ביתם, בכדי לזכות לכתרה של תורה, להיות מאותם שממיתים עצמם באהלה של תורה.

בגמרא מסכת נדרים (דף נא.) מסופר על בר קפרא שאמר לבתו של רבי; מחר אשתה יין בשעה שירקוד אביך לפני ואמא שלך תהא מקרקרת (וביאור רבינו יוסף חיים זיע"א בספר בניהו בן יהוידע: זמרת נשים בהוצאת קול בלבד בפה שקורין בלשון ערבי הלאה"ל, שאין מוציאין תיבות אלא קול בלשון בלבד, שהוא עולה ויורד בתוך הפה בהוצאת הקול, כדרך של נשים לעשות כן בחתונה וכיוצא) בשמחת הנישואין של אחיך רבי שמעון. למחר כשנערכה החופה ברב פאר והדר כיאה לרבי, בא בר קפרא ושאל את רבי שאלה; מה הביאור המילה "תועבה" הכתובה בתורה.

כל פירוש שביאר לו רבי, דחה אותו בר קפרא, עד שרבי אמר לו אם כן תאמר אתה את פירוש המילה. ואז אמר לו בר קפרא, קודם תבוא הרבנית ותמזוג לי יין בכלי קטן, ואחר כך הוסיף בר קפרא וביקש מרבי; כעת רקוד לפני ואז אומר לך.

ובאמת כך מסופר בגמרא שרבינו הקדוש עזב את כל הקרואים שבאו לשמחת הנישואין של בנו והחל רוקד לפני בר קפרא, עד כדי כך שחתנו של רבי הקרוי 'בן אלעשה' לא יכל לסבול זאת ויצא החוצה בהפגנתיות.

ואכן לאחר שרבי קיים את בקשתו, אמר לו בר קפרא את הפירוש של המילה "תועבה" - תועה אתה בה...

הבה נתבונן; בשמחת חתונה זו הוציאו עשרים וארבע אלף ריבוא דינרים, ועם כל זה רבי עוזב הכל, שוכח מכל הסובב אותו, ורק דבר אחד מפריע לו - עוד ביאור נכון במילה אחת בתורה הקדושה. על אף שלדעתו הוא ידע את ביאור המילה, אלא שבר קפרא לא הסכים עמו. וזאת רצה בר קפרא להראות קבל עם ועדה את גדלותו של רבינו הקדוש, שכל עשירותו המופלגת אינה שווה ואינה חשובה בכדי להבין עוד ביאור של מילה אחת בתורה.

ולעומת זאת, חתנו, בר אלעשה, לא יכל לסבול את החזיון המופלא של כבוד התורה ויצא משם. כפי שמפרשים חז"ל "לא יכיל בן אלעשה למיסבל אותו זילותא של רבי, לפי שהיה עשיר גדול, ולא היה יכול לראות דבר של זילותא מחמיו". וביאור הדברים: שהעושר עדיין תפס אצלו חשיבות, וממילא הרגיש מזה זילותא.

ומעניין לראות שכל העמל והיגיעה להגיע להבנת וידיעת התורה, נתפס אצל עמלי התורה רק בדברי התורה עצמם, אך כלפי כל מה שמתרחש מסביב - גם החריפים ובעלי הזכרון החד, כמעט ואינם זוכרים ואינם מתמצאים

בהוויות העולם שהתרחשו לנגד עיניהם. המוח התורני קולט וזוכר רק את תורת החיים, לא מעבר לכך.

מי הוא? ומה מעשיו?

כך בדיוק מספר נכדו של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א, בספרו "אביר הרועים":

"וכאן המקום לעיר כי אף שהרב בור סוד שאינו מאבד טיפה כמו שנראה בספריו הקדושים גודל בקיאותו בכל דברי חז"ל ובכל ספרי שו"ת באופן נורא, עם כל זה בכל דבר שאינו מענין תלמוד תורה אין הוא זוכר כלל, ופחות הוא משאר בן אנוש הממוצע שעל כל פנים יזכור דברים מהותיים שבחיו. לא כן הרב, כי כל דבר שאינו מעבודת האלקים אינו חקוק במוחו"

"בעצמו סיפר לי איך שהיה מכיר בלשון ערבי בהיותו בארץ מצרים, והיה יודע גם קריאה וכתובה שלהם ועתה אין הוא זוכר מכתובה זו כמעט ולא כלום. ואפילו בעיקרי השפה נשכחה ממנו רובה ככולה. וכן כמה פעמים דיברתי איתו על איזה אנשים שהיו במגע עמו בענייני עסקנות כמה שנים, ולקח לו שהות זמן וזמנים עד שזכר מי הם ומה מעשיהם. מה שאין כן כאשר ידובר בשמו של איזה חכם מן החכמים שנדפסה תשובתו בקובץ בלתי ידוע, הרי הוא בקי בשמו וזכרו לדור דור."

ועוד בענין זה סיפר רבי צבי ירוב שליט"א:

באחד הימים (הסיפור במלואו מובא בספר "ומתוק האור") הוא הגיע לביתו של מרן רבי חיים קניבסקי שליט"א בשעת קבלת קהל. היה לחץ אדיר של אנשים, אך מאחר והוא מקורב לרבי חיים, והגיע אליו הרבה לצורך עזרה בספר "מעשה איש" שכתב על ה"חזון איש" זצ"ל, הכניסוהו פנימה.

הרב ירוב ביקש רק להכניס שם לרפואה ולברכה, אך רבי חיים עצר אותו בטרם יצא ואמר לו: "טוב שבאת, יש לי בשבילך סיפור על ה'חזון איש'. שב ואספר לך".

הוציא הרב ירוב עט ודף מכיסו ורשם את הסיפור מתחילתו ועד סופו, וכשסיים יצא מן החדר.

כעבור ימים אחדים הזדמן שוב לביתו של רבי חיים, ורבי חיים אומר לו: טוב שבאת, יש לי בשבילך סיפור מצוין על ה'חזון איש', ומיד התחיל לספר לו אותו סיפור מתחילתו ועד סופו.

הרב ירוב נבון מעט. אותו סיפור בדיוק נמרץ...

מה רצה רבי חיים לומר בכך? ובכל אופן שתק, הודה על הסיפור והלך לדרכו.

בפעם הבאה שהגיע לביתו של רבי חיים שוב חזר המעשה על עצמו: רבי חיים מושיב אותו לשמוע סיפור מצוין על ה'חזון איש', ומספר לו שוב את אותו סיפור בדיוק...

כעת אזר הרב ירוב עוז וביקש לשאול משהו: לשם מה מספר לי הרב את אותו סיפור בפעם השלישית?

השיב לו רבי חיים: "אינני זוכר שסיפרתי לך את זה. מה שאני לא צריך לזכור אני לא זוכר..."

במה מפטירין

הפטרות השבוע: "ויפתח הגלעדי" (שופטים י"א)

הקשר לפרשה: בהפטרות מסופר על מלחמת ישראל עם בני עמון, ועל הארץ שכבשו ישראל מסיחון שהוא כבש מעמון, שהוא מענין הפרשה בה מסופר על בני עמון שישראל לא נלחמו עמם, אלא נלחמו עם סיחון וכבשו ממנו את הארץ שכבש מעמון.

תולה ארץ על בלימה נצור לשונך

נמכר!

אדם שביקש מהמוכר שישמור לו סחורה עד שיבוא לשלם עליה, ובא אחר וקנאה, אסור למוכר לומר לאותו אדם מי הוא שקדם וקנה את סחורתו, כיון שאין בזה כל תועלת. ואפילו אם יאמר לו המוכר שאותו לוקח אינו אשם ולא ידע כלל שהסחורה שמורה, מכל מקום אסור.

מאוצרו של מורנו ורבנו הגדול
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מן האוצר

הכבוד האמיתי לה' יתברך

ומעתה יובן, כי הכנעני לאחר שראה שנסתלקו ענני הכבוד עקב מיתת אהרון יצא להילחם בבני ישראל. והגם שראה וידע שארון ברית ה' הולך לפניו ומגן עליהם, אפילו הכי לא פחד, הכי צד? אלא כידוע אלו העננים נקראו "ענני הכבוד" מפני שהיו בזכות אהרון שהיה אוהב שלום ורודף שלום ומכבד את הבריות ודואג לשלום ביניהם, ונאמר (שמואל א' ב' ל') "כי מכבדי אכבד". ולכן הקב"ה כיבדו, שבזכותו היו עננים אלה לעם ישראל. והכנענים הבינו בטעות שמכיון שפגעו עם ישראל בכבוד ה' ובכבוד התורה שמונחים בארון הברית- הלוחות, לכן נסתלקו העננים ומעתה אפשר להילחם בהם שהרי אין מי שיגן עליהם לא עננים ולא ארון. אולם לא זו הייתה הסיבה להסתלקות העננים, אלא מחמת מיתת אהרון ולא משום חסרון כבוד ה' וכבוד התורה, ולכן לא הצליחו במלחמה.

מכאן ילמד כל אדם יסוד עצום מפרשתנו. למי שייך הכבוד, ועד כמה יש להתרחק הימנו. אולם כאשר מדובר בזולת - יש להעניק לו את הכבוד המירבי ולכבדו ולהוקירו ביותר, ומי שמתרחק מכבוד זוכה להבין סתרי תורה ועומק דיני התורה, והכבוד האמיתי של האדם כאשר עושה הוא את רצון ה' יתברך ללא חשבונות אישיים. ואז יתקיים בו "כי מכבדי אכבד". ויהי רצון שנזכה לעשות רצון ה' יתברך בלבב שלם, אמן ואמן.

"וימאן אדום נתן את
ישראל עבר בגבלו ויט
ישראל מעליו". (במדבר כ.
כא)

הסיבה האמיתית היא בציווי ה' לעמו לנטות מדרך אדום ולא להתגרות בו למלחמה, הגם שהתריסו וביזו את עם ישראל בצאתם בעם כבד למלחמה כנגדם - אם יעברו בארצם. והלא כבוד ה' נרמס חלילה באומנם שאינם יכולים להילחם עמם.

וכל זאת לפי שאין כבוד לה' יותר מאדם אשר שומע בקולו, כמו שנאמר "הנה שמוע מזבוח טוב להקשיב מחלב אילים" (שמואל א' ט"ו כ"ב). ואדם שלא שומע בקול ה' ולא עושה רצונו של מקום, הרי זהו חילול ה' הגדול ביותר. ומה שיאמרו הגויים - זה כבר חשבוננו של מקום ולא חשבון האדם כי אין לנו חלק בנסתרות ה'. אלא מה שמוטל עלינו לעשות זה רצונו בלבד, והביטול הזה לרצונו יתברך הגם שכבודם של בני ישראל נפגע וכן למרות הטענה שבפיהם שיצטרכו לחזור לאחריהם ולסובב את ארץ אדום ויאריך להם דרכם - אף על פי כן ייתרו על כבודם והתבטלו לרצון ה' כי זהו הכבוד האמיתי לה' יתברך.

"זאת התורה אדם כי ימות באהל". (יט. יד)

על ביתו של אדם כאן בעולם הזה נאמר: "אדם כי ימות באהל", ואילו על מקום מנוחתו של האדם לאחר פטירתו נאמר: "כי הולך אדם אל בית עולמו" (קהלת יב).

ורמז נפלא יש כאן, כפי שמובא בספר "הר צבי"; כי האדם בעולם הזה חי ב"אוהל", בדירת עראי, אין זה ביתו הקבוע. אבל כאשר נפטר הוא מן העולם, אזי הולך הוא אל "בית עולמו", אל ביתו הקבוע אשר בנה לו בתורתו ובמעשיו הטובים.

"וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא". (יט. טו)

פסוק זה התפרש יפה ע"י רבי יפתח סופר שליט"א בספרו "ובחרת בחיים";

אם אין על פיו של האדם 'צמיד פתיל', דהיינו שאינו מצמיד את שפתיו ולשונו אלא מדבר מה שבא לו ואיך שבא לו ללא מחסומים - אזי התורה מעידה עליו כי "טמא הוא".

מן המעין

"במחזק במשענתם".

(כא. יח)

דרש האדמו"ר מגור בעל "חידושי הר"ם":

באותה מידה שהתורה קבועה וחקוקה בלבו של האדם, היא גם מגינה ושומרת עליו, ויכול הוא להישען עליה לבטח. כי על כן התורה "עץ חיים" היא למחזיקים בה" - כפי השיעור שמחזיק בה האדם, כך היא נותנת לו חיים.

משל למה הדבר דומה?

לחבל שמשליכים לטובע בנהר. כפי הכוח שמחזיק בו הטובע, כך גם סיכויו להינצל.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"אדם כי ימות באהל". (יט. יד)

וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה, לשני כלים שהיו אצל בעל הבית, אחת מלאה דבש, ואחת מלאה זבל, ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחדר, אותה שהיתה מלאה דבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים, ואותה שהיתה מלאה זבל הגם שיכנסו לה קצת מהרמשים לא ישווה לשל דבש.

כמו כן אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה המתוקה והעריבה, בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ, שהם כוחות הטומאה, התאבים תמיד להדבק בקדושה ליהנות מהערב, ולזה יטמא באהל, ואפילו אלף בתים מקורים, ואחת פתוחה לחברתה הטומאה תמלא כל החדר המקורה. מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל להיותו מושלל מהקדושה, אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה.

"קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ותתן מימיו". (כ. ח)

בספר "פנים יפות" מציין לאמרת חז"ל: "לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, וכל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו, בא לידי שלוש עבירות חמורות" (גיטין ו). ועל כן כאשר מקיים האדם את מה שאמרו חז"ל: "שלושה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה: עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר" (שבת לא:), יש לאומנם בנחת, ואז לא יבוא לידי מכשול.

והנהגה נפלאה זו נרמזת כאן.

כך אומר הקב"ה למשה רבינו: "קח את המטה והקהל את העדה". אבל אף על פי שהמטה בידך - "ודברתם אל הסלע", שיהיה הדיבור בנחת. וכיון שמשוה רבינו דיבר אל ישראל כעס - "שמעו נא המורים" - באה התקלה של מי מריבה.

להתכונן מראש

בכדי למנוע את הבזיון הנורא הזה, עלינו להתכונן מראש לקראת הצעד החשוב של הקמת בית נאמן בישראל, ולבנות את הבית על היסודות האיתנים של שלום ושלוה, יסודות הבנויים על הכרת המידות הרעות המקוננות בלב האדם והדרך הנכונה לתקן אותם בשלימות, על ידי לימוד ספרי מוסר בכל יום.

כידוע המשילו חכמים את זיווגם של איש ואשה לענבי הגפן, כפי שאמרו חכמים (פסחים מט.). "ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל". מדוע בחרו חכמים להמשיל את הרעיון של הנישואין דווקא לעץ הגפן?

ביאר זאת ראש ישיבת "קול תורה" הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל; כי הגפן, כידוע, אינה יכולה לעמוד בפני עצמה, אלא חייבים לתמוכה על גבי עצים שכבר קדמו לה, כדברי המשנה בכלאים (ו, ג): "המדלה את הגפן". חכמים המשילו אפוא את זיווגם של איש ואשה לענבי הגפן, לאמור: בבואכם להקים בית בישראל, תייסדו אותו ותתמכו אותו על עצים שכבר קדמו לו - על דרכי אבותינו הקדושים והטהורים, ברוח התורה והמצוות. רק אם "מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו", רק אז הבית יפרח וישגשג והשלום ישרור בתוכו

דרך השפעת הקב"ה

לעיתים המצב הכלכלי הקשה מעיק על בני הזוג, והיצר מוצא כאן כר פורה לערער את יסודות הבית ולהרחיק את השלוה והשלום מהבית היהודי. אולם עלינו לדעת כי אל לנו לתת הזדמנות ליצר הרע להיכנס לפתח הבית, עלינו להחזיק במידת השלום ולהתחזק באמונה וידיעה כי הגומל חסדים טובים לעמו ישראל, ישפיע עלינו אט אט את טובו וברכתו.

ברוח רעיון זה, מסופר על הגאון רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל מראשי ישיבת לומז'ה, שבחודשיו האחרונים כשהיה שוכב על ערש דוי ומתפתל ביסורים, בא לבקרו תלמיד מהישיבה ערב בואו בברית הנישואין.

רבי יחיאל מרדכי קיבל את הבחור בסבר פנים יפות ובחביבות יתירה חרף מצבו הבריאותי, והתענין בפרטי פרטים במצבו של החתן.

משהרגיש שהחתן עצוב על דוחק מצבו הכלכלי, מיד העתיר עליו דברי עידוד חמים.

בין השאר הזכיר לו את מאמר הכתוב: "והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד" (איוב ח. ז). וצריך ביאור: למה לא תהיה הברכה, שתיכף כבר בראשיתו ישגה?

אולם מוכח מאן, שכך הטבע שהטביע הבורא יתברך בבריאה, שתחילת הבניה והיצירה שעמל האדם, תחל במצב של "מצער". כך היא דרך השפעת הברכה, מתחיל במעט ואחר כך הולך ורב.

וכאן פנה ראש הישיבה אל החתן והפטיר: אל תיפול ברוחך ואל תדאג, כי הלא זוהי דרך השפעת הקב"ה; "והיה ראשיתך מצער" אבל אחר כך תשגה עד מאד!

שמו של הנכד האהוב והיקר של רש"י הקדוש, מוזכר בפייהם של לומדי התורה בכל רגע נתון. ילדי תשב"ר ההוגים בלימוד הגמרא מוצאים את שמו של 'רבינו תם' בין שמות רבותינו בעלי התוספות, כך גם בחורי ישראל הקדושים, אברכי הכוללים לצד קובעי העיתים לתורה, כולם יחד לומדים והוגים בדבריו המאירים של 'רבינו תם'.

מדוע זכה רבי יעקב לכינוי 'רבינו תם'?

התשובה לכך מצויה בהגהות מהרי"ד על ה'תורת כהנים':

"ונתגלה לי בחלום בשנת תרי"ד, בחודש אייר, שלכן נקרא רבי יעקב איש תם - רבינו תם, עבור שהוא תיקן תיקון תורת הנדוניא, וביטל זו הקללה של "ותם לריק כוחכם".

[תקנה זו העוסקת במקרה שאשה מתה בתוך שנה לנישואיה, שהבעל יחזיר את הנכסים שקיבל מאביה, מופיעה בתוספות למסכת כתובות (מז. ד"ה 'כתב לה'). התוספות מביאים שם את תקנת רבינו תם 'הלכה למעשה בחתן אחד שמתה אשתו, והיה אבי הכלה מוחזק בנדוניא, ופסק לה דלא זכה הבעל. ועוד תיקן, לא מכח ההלכה, שאפילו בעל מוחזק, שיחזיר, אם מתה בתוך שנה].

כלומר, מכיון שתקנתו זו של רבינו תם באה לתקן את קללת ה'ותם לריק כוחכם', לכן נקרא שמו רבינו תם!

הגר"י זילברשטיין שליט"א אומר שאפשר ללמוד דבר חשוב מהמקור המופלא לשמו של רבינו תם. כאשר יגיע האדם לשמים לפני בית דין של מעלה, לאחר מאה ועשרים שנותיו, הוא עלול למצוא את עצמו מוקף בשמות שלא הכיר מעולם. הוא ישמע שקוראים לו בשמות ובכינויים שלא הסכין להם כאן בעולם הזה.

ואז יגלו לו שלמעשה הוא 'קנה' את השמות הללו בצדק. כך למשל הוא יגלה שיקראו לו 'כלב', ולמה? על שם שבימי חייו הורגל 'לנבוח' על אשתו, ולצעוק עליה ללא הפסקה.

ויתכן גם להיפך, שאדרבה בית הדין של מעלה יכנו אותו בשם 'כלאב', על שם שהשתדל לרפא את אשתו ולדאוג לה, ועל ידי כן היה לה כאב, כפי שמבואר במסכת סוטה.

יתכן גם שיקראו לו 'בת יענה' על שם גאוותו ויהירותו. או 'לב רגז', על שם ההתרגזויות התמידיות שלו. יכנו אותו גם כ'אוכל בשר בניו', על שם שלא טיפל כראוי בילדיו, ולא העניק את כל מה שהיה מגיע להם. וכן כהנה וכהנה כינויים, שיתאימו ממש להנהגותיו כאן בעולם הזה.

מגיד השיעור
הרב עמי בן ציון

בית הכנסת בית דוד (עולי ארנטינה)
רחוב רש"י 5 אלעד
שעה: 19:30

